

H 5848.

Geſti = ma rahwa

K a l e n d e r,

ehf

T ä h t = M a m a t

I 8 3 I

Alasta peäle, parrast meie

Iſſanda Jeſuſſe Kriſtuſſe
ſündimist.

Gel Alastal on 365 Päwa.

Keiserliku Awaliku

Rm-kogu kink 1916

T a l l i n n a s,
trükkitud Lindworsi kirjadega.

Märkide selletaminne.

Moor: fu.

Esminenne werend.

Täis: fu.

Wimne werend.

p. pärrast.

p. l. pärrast lounat.

e. l. enne lounat.

P. Pühha.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu

38181

Der Druck dieser Schrift wird gestattet.

Dorpat, den 12. September 1830.

(L. S.)

M. v. Engelhardt,
Censor.

Sündind asja ajaarw.

Lomiseft tännini	5780	aast.
Kristuse sündimiseft tännini .	1831	—
Et Peterpurri liina ehhitama hakkati	128	—
Et meie ma Wenne-rigi wal: litsuse alla sai	121	—
Et suurtkoli Tartus asjutati	29	—
Et ufi rougid hakkati pannema	28	—
Et Prantsus Wenne-maale tulli ja Moskwa arrapõl: letas	19	—
Et Tallinna-maal priust kulu: tati	14	—
Et Riia-maal priust kulutati	11	—
Et Keiser Nikolai wallit: semas on	6	—

Joulo- ja Wastla-päwa wahhel on 9 Näd:
dalat ja 5 Päwa.

Kristusse ümberleikamisest. Luk. 2, 21.		
1 Neljasp.	Neäri P.	Alita Jummal
2 Rede.	Ubel, Seth.	 3, 17. e. e.
3 Loupääw.	Enok	

Jesús Egiptusse maalt. Matt. 2, 13.		
4 Pühhap.	P. p. Neäri.	Kange külm ja
5 Esmasp.	Simon	taewas selge.
6 Teisipääw.	3 Kunn. P.	Tormised
7 Keßnäd.	Julianus	päwad
8 Neljasp.	Erart	tuisoga.
9 Rede.	Peatus	 9, 7 e. e.
10 Loupääw.	P a a m l i P.	

JESUS 12 aastat wanna. Luk. 2, 41.		
11 Pühhap.	1 P. p. 3. K. P.	Wägga küls
12 Esmasp.	Rein	mad ja
13 Teisipääw.	Hilarius	selged ilmad.
14 Keßnäd.	Robert	
15 Neljasp.	Eirik	
16 Rede.	Risbrekt	 4, 11 e. e.
17 Loupääw.	E ö n n i s e P.	

Pulmad Kana liinas. Joann. 2, 1.		
18 Pühhap.	2 P. p. 3 K. P.	Lummefaddo.
19 Esmasp.	Sara	
20 Teisipääw.	Waab. Seb.	Pehmed
21 Keßnäd.	Neto	ilmad towad
22 Neljasp.	Madlena	paljo lund.
23 Rede.	Lotta	 9, 51 p. e.
24 Loupääw.	Timoteus	

Pealikkust Kapernauma liinas. Matt. 8, 1.		
25 Pühhap.	3 P. p. 3 K. P.	P. Umber. p.
26 Esmasp.	Polikarpus	Tormised
27 Teisipääw.	Krisostow	lummesaoses
28 Keßnäd.	Karel	päwad.
29 Neljasp.	Samuel	
30 Rede.	Ubelgund	 6, 37 p. e.
31 Loupääw.	Ann	

12nemal selle ku päwal touseb päike kello 8 ning ühhe pole tundi, lähhab alla kello 3 ning ühhe pole tundi. Pääw on pitk 7 tundi, ja ö 17 tundi.

Webruarius.

Küünla - Ku.

Kristus sunnib tuled. Matt. 8, 23.

1 Pühhap.	4 P. p. 3 R. P.	Külm
2 Esmasp.	Küünla P.	
3 Teisipäaw.	Hanna	lähhab kange:
4 Keßnâdd.	Veronika	maks ja
5 Neljasp.	Agata	taewas on
6 Kebe.	Dorkenne	
7 Loupäaw.	Rikard	 4, 37 p. e.

Umbrohhust. Matt. 13, 24.

8 Pühhap.	5 P. p. 3 R. P.	selge.
9 Esmasp.	Apollonia	
10 Teisipäaw.	Edo	Tormised
11 Keßnâdd.	Elwina	ilmad.
12 Neljasp.	Eulalia	Külmad
13 Kebe.	Penigna	
14 Loupäaw.	Walentin	 6, 28 p. e.

Wina: Mäest. Matt. 20, 1.

15 Pühhap.	9 P. e. Kr. üll. P.	pahhad ilmad.
16 Esmasp.	Juliana	Müsked

Sel Kuul on 28 Päwa.

17 Teisipäaw.	Konstantin	uddused pä
18 Keßnâdd.	Konfordia	wad.
19 Neljasp.	Simon. Apost.	
20 Kebe.	Eigarius	Lund saab
21 Loupäaw.	Jesaias	ja

Küüwi Mehhest. Luk. 8, 4.

22 Pühhap.	8 P. e. Kr. üll. P.	 6, 49 p. e.
23 Esmasp.	Mina	
24 Teisipäaw.	Maddise P.	uddused pä
25 Keßnâdd.	Wiktorius	wad towad
26 Neljasp.	Nestor	sulla ilma.
27 Kebe.	Leander	Wäiksed
28 Loupäaw.	Justus	ilmad.

16nemal selle ku päwal touseb päike kello 7, lähhab
loja kello 5. Päaw on 10, ö 14. tundi pikk.

Martsius.

Paasto: Ku.

Kristusse kannatamine. Luf. 18, 31.		
1 Pühhap.	Paasto P.	Tuulsed
2 Esmasp.	Medea	 7, 28 e. e.
3 Teisipäaw.	Wahla P.	
4 Keßnâdd.	Tuhka P.	ilmad.
5 Neljasp.	Angelus	
6 Rede.	Kotwried	Selged
7 Loupääw.	Perpetua	pawad.

Kristusse kiusatussest. Matt. 4, 1.		
8 Pühhap.	1. P. Paastus.	 11, 56 p. e.
9 Esmasp.	Põõri P.	
10 Teisipäaw.	Mekus	Waike hea
11 Keßnâdd.	Konstantin	ilm, agga õse
12 Neljasp.	Krefor	
13 Rede.	Ernestus	weel wägga
14 Loupääw.	Sakarius	kilm.

Kananee Raesest. Matt. 15, 21.		
15 Pühhap.	2. P. Paastus.	Wahhel
16 Esmasp.	Aleksander	 10, 0 e. e.
17 Teisipäaw.	Truto	

Sel Kuul on 31 Päwa.

18 Keßnâdd.	Rabriel	tormised
19 Neljasp.	Josep	ilmad.
20 Rede.	Olga	
21 Loupääw.	Pent	Sulla ilm.

Kristus aiab kurratid wälja. Luf. 11, 14.		
22 Pühhap.	3. P. Paastus.	Tuifosed
23 Esmasp.	Tiits	ja pilwised
24 Teisipäaw.	Kasimir	 1, 41 p. e.
25 Keßnâdd.	Paast. Mar. P.	
26 Neljasp.	Emanuel	pawad.
27 Rede.	Kustaw	
28 Loupääw.	Ridon	Umbne

5000 Mehhe sõotmisest. Joann. 6, 1.		
29 Pühhap.	4. P. Paastus.	ilm tormiga.
30 Esmasp.	Adonius	
31 Teisipäaw.	Tetlaus	 5, 38 p. e.

ionemal selle ku päwal touseb pöite kello 6, lähkääb alla kello 6. Päaw on 12, ja õ 12. tundi pitk.

Aprillis.

Jüri, ehk Mahla: Ku.

1 Kestnâdd.	Karjaliste P.	Kallid
2 Neljasp.	Paulina	kewwadised
3 Rede.	Werdinand	
4 Loupääw.	Ambros	pääwad,

Jesus kiwidega wiisatud. Joann. 8, 46.

5 Pühhap.	5. P. Paastus.	wahhel tormi:
6 Esmasp.	Kõlestin	sed ilmad.
7 Teisipääw.	Uron	 8, 6 e. e.
8 Kestnâdd.	Liborius	
9 Neljasp.	Vogislaus	 külmad
10 Rede.	Esekel	
11 Loupääw.	Leo	ja

Kristusse sisse sõitmisest. Matt. 21, 1.

12 Pühhap.	6. P. Paastus.	
13 Esmasp.	Justinus	pääwal hästi
14 Teisipääw.	Künni P.	
15 Kestnâdd.	Olimpia	 1, 57 e. e.
16 Neljasp.	Suur Nelj. P.	

Sel Kuul on 30 Päwa.

17 Rede.	Suur Rede.	pääwepaistfed
18 Loupääw.	Valerian	

Kristusse illestoumisest. Mark. 16, 1.

19 Pühhap.	Esim. Pühha	
20 Esmasp.	Teine Pühha	ilmad.
21 Teisipääw.	Kolmas Pühha	
22 Kestnâdd.	Kajus	Kanged
23 Neljasp.	Jüri P.	 5, 18 e. e.
24 Rede.	Albert	
25 Loupääw.	Markusse P.	

Kinnipandud uksest. Joann. 20, 19.

26 Pühhap.	1 P. p. III. P.	tormid
27 Esmasp.	Anastasi	
28 Teisipääw.	Witalis	wihmaga.
29 Kestnâdd.	Reinmund	
30 Neljasp.	Erastus	 1, 39 e. e.

12 nemäl selle ku pääwal touseb päike pole tundi pärrast kello 4, ning lähkää alla pool tundi pärrast kello 7. Pääw on pitk 15. ja ö 9. tundi.

1 Rede.	Wolbri P.	Sojad ja
2 Loupääw.	Sigismund	head

Heast karjatsfest. Joann. 10, 12.

3 Pühhap.	1 P. p. III. P.	† Leidminne
4 Esmasp.	Florian	
5 Teisipääw.	Aortard	ilmad towad
6 Keßnäädd.	Susanna	 5, 51 p. e.
7 Neljasp.	Ulrika	
8 Rede.	Tanislauß	fallist wihma
9 Loupääw.	Hiob	maale.

Ürritesse aia pärrast. Joann. 16, 16.

10 Pühhap.	3 P. p. III. P.	Ilm lähhäb
11 Esmasp.	Liberatus	
12 Teisipääw.	Henriette	igga
13 Keßnäädd.	Serwatus	pawaga
14 Neljasp.	Kristjan	 5, 39 p. e.
15 Rede.	Schwi	
16 Loupääw.	Peregrin	sojemaks.

Aristusse ärraminneisfest. Joann. 16, 5.		
17 Pühhap.	4 P. p. III. P.	Tuulsed
18 Esmasp.	Erik	ilmad.
19 Teisipääw.	Aggäus	
20 Keßnäädd.	Sebilla	Pilwne
21 Neljasp.	Potentia	taewas
22 Rede.	Emilia	 4, 58 p. e.
23 Loupääw.	Eisederius	

Digest pallumisfest. Joann. 16, 23.

24 Pühhap.	5 P. p. III. P.	annab wihma.
25 Esmasp.	Urbanus	
26 Teisipääw.	Eduard	Ilm
27 Keßnäädd.	Eudolw	lähhäb
28 Neljasp.	Suur † P.	
29 Rede.	Maksimilian	 8, 30 e. e.
30 Loupääw.	Wikand	

Rõmustajast. Joann. 15, 26.

31 Pühhap.	16 P. p. III. P.	selgemaks.
------------	------------------	------------

8mal selle ku päwal touseb päike pole tundi pärrast kello 3. ning lähhäb loja wole tundi pärrast kello 8. Päaw on pitt 17. d agga 7. tundi.

1 Esmasp.	Kotskal	Sojad päwad;
2 Teisipäaw.	Mart	
3 Keßnâdd.	Erasmus	
4 Neljasp.	Tarius	mürrista
5 Rebe.	Poniwasiuſ	 5, 38 e. e.
6 Loupäaw.	Artemius	

Pühhaſt Waimuſt. Joann. 14, 23.

7 Pühhap.	Nelli Pühhi	miſſed
8 Esmasp.	Teine Pühha	wähhendawad ſoja.
9 Teisipäaw.	Kolmas Pühha	
10 Keßnâdd.	Pitkem P.	
11 Neljasp.	Parnabas	 8, 38 e. e.
12 Rebe.	Pafilides	
13 Loupäaw.	Tobias	

Kriſtuſ ja Nikodemuſ. Joann. 3, 1.

14 Pühhap.	3aino Jum. P.	Se järrel
15 Esmasp.	Widi P.	
16 Teisipäaw.	Juſtina	tullewad head
17 Keßnâdd.	Nikander	

18 Neljasp.	Homeruſ	ilmad
19 Rebe.	Kerwaſiuſ	wiſjale
20 Loupäaw.	Florentin	

Rikkäſt mehheſt. Luſ. 16, 19.

21 Pühhap.	1 P.p. 3. a. J. P.	 1, 19 e. e.
22 Esmasp.	Uhatiuſ	ja jäwad
23 Teisipäaw.	Pafiluſ	
24 Keßnâdd.	Jaoni Päaw.	 3, 26 p. e.
25 Neljasp.	Webronia	
26 Rebe.	Jeremias	
27 Loupäaw.	Eadiſlauſ	

ſureſt õhto: ſõma: aiäſt. Luſ. 14, 16.

28 Pühhap.	2 P.p. 3 a. J. P.	ku otſani.
29 Esmasp.	Pet. Pawli P.	
30 Teisipäaw.	Eufina	

ionemal ſelle Ku Päwal touſeb päike 3. werendit pärraſt kello 2, ning lähhäb alla ükſ werend pärraſt kello 9. Päaw on pitt 18 ning ükſ pool tundi, õ agga 5 ning ükſ pool tundi.

1 Kestnâdd.	Leobald	Wägga sojad
2 Neljasp.	Heina Mar. P.	pâwad.
3 Rebe.	Kornelius	
4 Loupääw.	Ulrik	7, 41 p. e.

Raddunud lambast. Luf. 15, 1.

5 Pühhap.	3 P. p. 3 a. J. P.	Kanged
6 Esmaasp.	Hektor	
7 Teisipääw.	Demetrius	mürrista
8 Kästnâdd.	Kilian	missed
9 Neljasp.	Kirillus	
10 Rebe.	7 Wenda	wihmaga.
11 Loupääw.	Eleonora	Jffa

Olge armolissed. Luf. 6, 36.

12 Pühhap.	4 P. p. 3 a. J. P.	 10, 43 p. e.
13 Esmaasp.	Marrette P.	
14 Teisipääw.	Ponawent	weel sojad
15 Kestnâdd.	Apost. Jagg.	
16 Neljasp.	August	pâwad.

17 Rebe.	Aleksius	Kuivad
18 Loupääw.	Rosina	ilmad.

Rohkest kalla; sagist. Luf. 5, 1.

19 Pühhap.	5 P. p. 3 a. J. P.	Pilwne
20 Esmaasp.	Elias	 7, 20 e. e.
21 Teisipääw.	Daniel	
22 Kestnâdd.	Mar. Magd.	taewas ja
23 Neljasp.	Oskar	
24 Rebe.	Kristina	rasked mürr
25 Loupääw.	Jakobi Pääw.	ristamissed,

Wariseride Dügnsest. Matt. 5, 20.

26 Pühhap.	6 P. p. 3 a. J. P.	 11, 42 p. e.
27 Esmaasp.	Marta	
28 Teisipääw.	Pantalon	selle järrel
29 Kestnâdd.	Olowi P.	head
30 Neljasp.	Kermanus	selged ilmad.
31 Rebe.	Rebekka	

12nemal selle ku pâwal touseb päike pole tundi parrast kello 3, ning lähhab loja pole tundi parrast kello 8. Pääw on pikk 17, õ agga 7 tundi.

1 Loupääw | Veetri Wang. | Tormised

4000 Rehhe södtmissfest. Mark. 8, 1.

2 Pühhap. | 7 P.p. 3 a. J. P.

3 Esmasp. | Eleasar

4 Teisipääw. | Tominikus

5 Kestnäädd. | Oswald

6 Neljasp. | Eigentus

7 Rede. | Sekstus

8 Loupääw | Pusso

 0, 2 p. 8.

ilmad, wahhel
head ja

sojad päwad.

Walle Prohwetidesf. Matt. 7, 15.

9 Pühhap. | 8 P.p. 3 a. J. P. | Umbne ilm

10 Esmasp. | Lauritse P.

11 Teisipääw. | Hermann

12 Kestnäädd. | Alara

13 Neljasp. | Ello

14 Rede. | Klementine

15 Loupääw | Rukki Mar. P. | Heitlikud

 11, 44 e. 8.

ja tuusne.

Üllekohtusfest maia piddajast. Luk. 16, 1.

16 Pühhap. | 9 P.p. 3 a. J. P. | ilmad.

17 Esmasp. | Wilibald | Tormised

18 Teisipääw. | Leno

19 Kestnäädd. | Sebald

20 Neljasp. | Bernard

21 Rede. | Rut

22 Loupääw. | Wilipert

 0, 26 p. 8.

päwad.
Wihma ja

Jerusalema liina ärrarikmissfest. Luk. 19, 41.

23 Pühhap. | 10 P.p. 3 a. J. P. | willad

24 Esmasp. | Pertli P.

25 Teisipääw. | Ludwik

26 Kestnäädd. | Ireneus

27 Neljasp. | Gebhard

28 Rede. | Augustus

29 Loupääw. | Joann. Huff. | lähhab

 10, 11 e. 8.

ilmad.

Ilm

Wariserist ja Zölnerist. Luk. 18, 9.

30 Pühhap. | 11 P.p. 3 a. J. P. | sojemaks.

31 Esmasp. | Kristwried

14 nemal selle ku päwal touseb päike 3. werendit pärs
rast kello 4, ning lähhab alla werend pärr. kello 7.
Pääw on pitt 14 ning üks pool, 8 agga 9. ning
üks pool tundi.

September. Suggise ehk Mihkli-Ku.

1 Teisipäaw.	Ekidius	 6, 20 e. e.
2 Keßnâdd.	Elisa	
3 Neljasp.	Mansuetes	
4 Rede.	Teodosia	
5 Loupäaw	Moses	

Head
suggisefed

Kurdist ja keletumast. Mark. 7, 31.

6 Pühhap.	12 P.p. 3a. J. P.	 11, 34 p. e.
7 Esmasp.	Regina	
8 Teisipäaw.	Mar. Sünd.	
9 Keßnâdd.	Pruno	
10 Neljasp.	Sostenes	
11 Rede.	Põõri Pääw.	polest kuust
12 Loupäaw	Sirus	

Preestrist ja lewitist. Luk. 10, 23.

13 Pühhap.	13 P.p. 3a. J. P.	nenda.
14 Esmasp.	Ullendam.	
15 Teisipäaw.	Nikodemus	
16 Keßnâdd.	Leontina	

 6, 7 p. e.

Sel Kuul on 30 Päwa.

17 Neljasp.	Josepina	Kanged
18 Rede.	Kottlieb	tormid
19 Loupäaw.	Werner	

Künnest Piddali: tõbbisest. Luk. 17, 11.

20 Pühhap.	14 P.p. 3a. J. P.	ja
21 Esmasp.	Matteuse P.	wihmasaofed
22 Teisipäaw.	Morits	 11, 22 p. e.
23 Keßnâdd.	Osea	
24 Neljasp.	Kleomas	
25 Rede.	Arend	
26 Loupäaw.	Haralt	

päwad.
Külm

Mammionast. Matt. 6, 24.

27 Pühhap.	15 P.p. 3a. J. P.	ja
28 Esmasp.	Wentzel	niiske ilm.
29 Teisipäaw.	Mihkli P.	
30 Keßnâdd.	Hironimus	

12nemal selle ku päwal touseb päike kello 6, ning lähkâb loja kello 6. Pääw on pikk 12, ning õ ka 12 tundi.

Oktober.

Wina= ehf Roja=Ku.

1 Neljasp.	Wolmar	Uddused
2 Rebe.	Wolrad	 1, 38 e. e.
3 Loupääw	Jairus	

Raini; liina Surnust. Luk. 7, 11.

4 Pühhap.	16 P.p. 3a. J. P.	ja
5 Esmasp.	Wridebert	willud ilmad.
6 Teisipääw.	Louisa	
7 Restnääb.	Malo	Miisked
8 Neljasp.	Tomasia	külmad
9 Rebe.	Tionisius	 10, 23 e. e.
10 Loupääw	Melhior	

Wee; többisest. Luk. 14, 1.

11 Pühhap.	17 P.p. 3a. J. P.	päwad
12 Esmasp.	Walwried	ja
13 Teisipääw.	Teresia	õ külmad.
14 Restnääb.	Kalikstus	Wihma
15 Neljasp.	Heddo	ja lund.
16 Rebe.	Kallus	 1, 41 e. e.
17 Loupääw.	Leonhard	

Sel Kuul on 31 Päwa.

Suremast Rääsust. Matt. 22, 34.

18 Pühhap.	18 P.p. 3a. J. P.	Külm
19 Esmasp.	Eutius	ja
20 Teisipääw.	Wellstus	sant ilm.
21 Restnääb.	Ursel	
22 Neljasp.	Kordula	Ilm lähhab
23 Rebe.	Sewerin	 3, 16 p. e.
24 Loupääw.	Salome	

Alwatud innimesest. Matt. 9, 1.

25 Pühhap.	19 P.p. 3a. J. P.	parremaks.
26 Esmasp.	Amandus	Selged willud
27 Teisipääw.	Kapitolin	päwad jäwad
28 Restnääb.	Sanon Juda	selle ku
29 Neljasp.	Narsisius	otsani.
30 Rebe.	Upsalon	 8, 24 p. e.
31 Loupääw	Wolfgang	

16nemal selle ku päwal touseb päike pole tundi pär:
rast kello 7, ning lähhab loja pole tundi pärrast
kello 5. Päaw on pitt 9, õ 15 tundi.

Pulma rideft. Matt. 22, 1.

1 Pühhap.	20 P.p. 3a. J. P.	Pühhade P.
2 Esmasp.	Hingede P.	Külm
3 Teisipäaw.	Maurus	lähhab ilka
4 Keßnâdd.	Otto	langemaks.
5 Neljasp.	Blandina	Kurjad
6 Rede.	Kaspar	
7 Loupäaw	Baltasar	8, 36 p. e.

Kunnungamehhe Poiaft. Joann. 4, 47.

8 Pühhap.	21 P.p. 3a. J. P.	ja
9 Esmasp.	Johst	külmad ilmad
10 Teisipäaw.	Mart. Lutter	
11 Keßnâdd.	Mart. Piisk.	towad lund.
12 Neljasp.	Jonas	Ilmad
13 Rede.	Arkadius	
14 Loupäaw	Predrik	0, 6 p. e.

Kawwalast sullaseft. Matt. 18, 23.

15 Pühhap.	22 P.p. 3a. J. P.	lähwad
16 Esmasp.	Ottomar	

17 Teisipäaw.	Alweus	
18 Keßnâdd.	Gelasius	weel
19 Neljasp.	Eiso	külmemaks.
20 Rede.	Amos	
21 Loupäaw.	Mar. Ohw.	Tormised

Kohito: Rahhast. Matt. 22, 15.

22 Pühhap.	23 P.p. 3a. J. P.	 9, 26 e. e.
23 Esmasp.	Klement	
24 Teisipäaw.	Josias	päwad.
25 Keßnâdd.	Kaddrina P.	
26 Neljasp.	Konrad	Umbne ilm
27 Rede.	Jetta	toob paljo
28 Loupäaw.	Künter	lund.

Kristusse Sisse: soitmisseft. Matt. 21, 1.

29 Pühhap.	1 Kr. Tull. P.	
30 Esmasp.	Andresse P.	1, 0 p. e.

Omäl selle ku päwal touseb päike pole tundi pär:
rast kello 8, ning lähhab alla pole tundi pärrast
kello 3. Päaw on pitt 7, õ agga 17 tundi.

1 Teisipäaw.	Arend	Selge taewas annab allati langet
2 Kestnâdd.	Kandidus	
3 Neljasp.	Tala	
4 Rebe.	Varbo	
5 Loupääw.	Sabina	

Tähhed enne wiimist Päwa. Luf. 21, 25.

6 Pühhap.	2 Kr. Tull. P.	fälmä.
7 Esmasp.	Agata	 6, 49 e. e.
8 Teisipääw.	Mar. Sam.	
9 Kestnâdd.	Juhkum	Lummesaddo ja tuislo.
10 Neljasp.	Pühhem P.	
11 Rebe.	Tamaskus	Külm
12 Loupääw.	Ottilia	

Joannes wangi : tornis. Matt. 11, 2.

13 Pühhap.	3 Kr. Tull. P.	wähhenes
14 Esmasp.	Nikolius	 1, 49 e. e.
15 Teisipääw.	Johanna	
16 Kestnâdd.	Albina	ja
17 Neljasp.	Ignatius	taewas on

18 Rebe.	Kristow	pillwine
19 Loupääw.	Lott	

Joannesse tunnistusfest. Joann. 1, 19.		
20 Pühhap.	4 Kr. Tull. P.	ning
21 Esmasp.	Toma P.	
22 Teisipääw.	Lagobert	 5, 57 e. e.
23 Kestnâdd.	Peata	
24 Neljasp.	Adam Ewa	tulles
25 Rebe.	Joulo	wahhete
26 Loupääw.	Teine P.	

Sest immes : pannemisfest. Luf. 2, 33.		
27 Pühhap.	P. p. Joulo	Kolmas P.
28 Esmasp.	Süta Last P.	wahhel
29 Teisipääw.	Noa	 1, 24 e. e.
30 Kestnâdd.	Tawet	
31 Neljasp.	Silwester	paljo lund.

ionemal selle ku päwal touseb päike werend pär:
rast kello 9, ja lähkâb loja 3 werendit pärrast kello
2. Pääw on pitk 5 ja üks pool tundi, d 18 ja üks
pool tundi.

Aasta muutmised.

Kewwade hakkab 9mal Vaastoku päwal, kello 10, 0 minuti enne lounat. Siis on päaw ja õ ühhe pikkused.

Sui hakkab 10mal Janiku päwal, hommiko kello 7, 17 minuti. Siis on meil keigepikkem päaw.

Süggise hakkab 11mal Mihklitu päwal, õhto kello 9, 24 minuti. Siis jälle on päaw ja õ ühhe pikkused.

Salwe hakkab 10mal Jouloku päwal, kello 2, 45 minuti pärast lounat. Siis on keigelühhem päaw.

Päwa ja Ku warjutamised.

Sel aastal warjutakse päike kaks kord ja Ku kaks kord, agga meie maal on üks ainus Ku warjutamine üksi nähtaw, se teine, mis siin al on nimmetud.

Esimesenne on meie maal näggematta Päwa warjutamine 31sel Detriku päwal.

Teine on meie maal nähtaw Ku warjutamine 14mal Kiuulaku päwal. Hakatus on õhto kello 4, 52 minuti, ja lõpetus on kello 7, 50 minuti. Keigelaiem warjutamine on 8 tolli lai.

Kolmas on meie maal näggematta Päwa warjutamine 26mal Heinalu päwal.

Neljas on meie maal näggematta Ku warjutamine 11mal Reikusseku päwal.

Teadaandmine mil, ja kus lada- piddamist on.

1. Tallinna Rubbernemangus.

Tallinnas 1. suur saksa laat. 20ma Junist kuu otsani 2. Mihkli kuu 26 kuni 28 päwast ja petakse weiste ja hobboste lata.

Haapsalus Märriku 10 ja 11 päwal ja Mihkli kuu 14 ja 15 päwal.

Jõeletines näddal pärast Mihkli-päwa. Reblaste moisas Mihkli päwal. 2 p.

Keila kirriko jures Mihkli-päwal.

Kollowerres, Märi-kuu 17 mal ja 18 mal päwal, ja Wina-kuu 4 mal ja 5 mal päwal.

Lihhulas, esimesel Paasto-pühhal, ja Mihkli-kuu 24 mal p.

Märjamaa Kirriko jures, 3 mal Krist. tullemise P.

Orkital, Märi-kuu 7 mal ja 8 mal p.

Paides, Kuuula-kuu 3 mal p. — Jani-kuu 25 p. ja Mihkli-kuu 10 mal ja 11 mal p.

Paldiskis, Kuuula-kuu 2 ja 3 mal p. — ja Mihkli-kuu 21 ja 22 p.

Rakwerres, Märi-kuu 27 ja 28 p. — Jani-kuu 16 ja 17. p. — ja Mihkli-päwal.

Raplas, esimesel redel pärrast Mihklit.

Tõhwis, Mihkli-kuu 24 mal päwal.

Kubbernango kohto kässo peäle ei pea ennam lubba ollema, ei laupäwal egga pühapäwal lata piddada, waid, päw pärrast pühha päwa.

2. Riia kubbernemangus.

Abja moisas, Mihkli-kuu 2 ja 3 mal p.

Antso mois., Mihkli-kuu 14 mal p.

Audro mois., naddal enne Mihklit 2 p.

Kantsu mois., 30 mal Rukki-kuu p.

Kastna mois., 15 mal Mihk.-kuu p.

Killingi mois., 1, 2 ja 3 mal Mihk.-kuu p.

Kirrepeäl 17 mal Mihk.-kuu p.

Koorte mois., 30 mal Rukki-kuu p.

Kosse mois., 24 mal Rukki-kuu p.

Kurresare linnas, 17 mal Webruail hakkab suur saksa laat; petakse kümme päwa.

Lustiwerre moisas, 15 mal Porri-kuu p.

Mõnniste mois., 10 mal Septembril.

Moisekaste mois., 10 mal Augustil.

Mustvees Mardi-päwal.

Perno linnas, 20 Julil hakkab saksa laat; petakse kolm nädalat. — Weiste ja hobe bõse laat esmaspäwal ja teisipäwal enne Mihklit. Kolmas laat petakse esmaspäwal ja teisipäwal pärrast 3 Krist. tullemise P.

Põltsamaal, 17 mal Mihkli-kuu päwal.

Räppinas, 4 mal ja 5 mal Mihk. kuu p.

Rouge moisas, 8 Mihk. kuu p.

Genno moif., 21. Mihk. kuu p.

Tarto liinas, 1) Suur saksa laat, hakkab
pääw pärast 3 Kuninga päwa, petakse
kolm nädalat. 2) Peetri laat, 29. Ju-
nil. 3) Maarja-laad, 22. Julil 4) Mih-
kli: laat, 29. Septmb.

Tarmaste moisas, Peetri: päwal.

Walga liinas, 1) Saksa laat, hakkab 2.
Webruaril, petakse 8 päwa. 2) Jani-
päwa laat. 3) Mihkli laat 24 mal
Mihk. kuu p. 4) Mardi: päwa laat.

Wastfeliinas Mihklipäwal.

Weski moisas, 15 Porri: kuu päwal.

Willandi liinas, 1) Saksa laat 2 Kuuinla-
kuu p. 2) Janipäwa laat. 3) Mihkli
laat 24 Mihkli: kuu päwal.

Keisri Hārra Suggoselts.

Nikolai I. Wenne: Rigi Üllem: wallitseja ja
Keiser, sündinud 25. Junil 1796. —
35 aastat.

Aleksandra Weodorowna, Keisri Praua,
sünd. 1. Julil 1798. — 33 aastat.

Nende lapsed:

Suurewüristid:

1. Aleksander Nikolaewits, Wenne: Rigi
auujärje perrija, sündind 17. April
1818. — 13 aastat.
2. Konstantin Nikolaewits, sünd. 9.
Septbr. 1827.

Suurewüristi printsessid:

3. Maria Nikolaewna, sünd. 6. Au-
gust. 1819.
4. Olga Nikolaewna, sünd. 30. Aug. 1822.
5. Aleksandra Nikolaewna, sünd. 12.
Junil 1825.

Keisri wennad.

1. Suurewürist Konstantin Pawlowits, sünd.
27. Apr. 1779. — 52 aastat.

2. Suurwüerst Mihhaila Pawlowits, sünd.
28. Jan. 1798. — 33 aastat.
Prau: Helena Pawlowna, sünd. 28.
Detsem. 1806. — 25 aastat.

Nende lapsed:

Suurwürsti printsessid:

1. Maria Mihhailowna, sünd. 25.
Webr. 1825.
2. Elisabet Mihhailowna, sünd. 14.
Mai 1826.
3. Katarina Mihhailowna, sünd. 16.
Aug. 1827.

Keisri õed.

1. Maria Pawlowna, sünd. 4. Webruar
1786, laulatati 3. Augustil 1804. Wai-
mari-maa Suurwüerst Karl Wridriki
prauaks.
2. Anna Pawlowna, sünd. 7. Janr. 1795,
laulatati 21. Webr. 1816. Hollandimaa
pärriperrija, Prints Willemi prauaks.

L u g g e m i s s e d.

Monne aia pärrast on ta mind pallutud,
luggemissi Ma kallendrisse kirjutada. Ma
wõttan sedda pallumist heaks, ja kirjotan
Teile sedda mõda, kui usk annab. Agga ei
anna minna Teile nüüdki mitte ilmalikkui, si
kadduwai, asjust luggeda; waid pakkun
Teile mo kirjotamisses ta juhhatamist selle
ühhe peäle, mis on tarwis, ja ilma kellela
ei woi ükski Jummalale riki sada. Wõtte
sedda head ossa ennestele wallitseda, ja neistki
luggemistest sedda nouda; siis saab mo südda
rõmustama, ja üpris wägga sures rõmus
olles, et Issanda nimmi ka Teist siis kides
takse, ja Teie ellokombest Temma suur au

kulutakse. Temma, meie Ünnisteggia, ello
waimo-õhk olgo kül Teie ja minnoga, kus
meie ellame ja ligume, ja tehko meid ellawaks
meie mõlemisises, meie teggemisises: wata,
siis meie ellame. Agga ilma selleta olleme
surnud, ehk meie kül ellame ja ligume, ja
moistusse tundminne ja keik tarkus on meie kä.

Se „õppetus, kuida neile peab appi
tõtma, kes nenda hädvasse sattunud, et, kui
warmalt abbi ei sa, surma luggu käes,”
ja mis Teie minno luggemiste järrest leiata,
on Sure Tohtre-kohto wäljaantud, ja temma
käso peäle, seia trükki pandud. Wõike sedda
heaks ning kasuks. Tehke, ni kui agga
tarwis, wiimata nenda, kui on õppetud.
Sate siis ehk mitmele armo aega pittedama,
agga isseennestele head rõmo kätte sama, siin
ning teises ellus.

Karl Maddis Henning,
Peetri Õppetaja.

Waimolik kõrkus Jummalal witsa al,
agga pärrast andeks antud.

Agga õnnis on se mees, kes keik Issanda nim-
mel wõttab tehja; agga raske assi on, ühhe ainsa
pääwagi Issandas ellada, Issandas keik tehja. Ja
ommeti ei peaks ristlinnimenne, ja isseärranis ommas
keigeüllemattes teggemistes ei ial kät tõle pannema,
muud kui olgo tunnistus ta süddames, et ei olle
lihha ja werrega nou petud, egga omma tahtmist
pütud, waid et aina Jummalal õigus ning Temma
tõde on ta mõtte, ja et temma selle Waimoga nou
piddanud, kes keige tõe siise juhatab. Agga olgo
kül ehk nenda tehtud, paljuks siiski meie nou ning
meie tahtminne meist mahha jääb? Pissut kül; ja
watame ikka agga otsogo wassako filmaga Issanda
peäle, ja parremat leiame isseennese ja omma sowimiste
peäle käimast. Ja küllab Jummalal Waim meile
näitab, et nenda, kui meie ennast Temma karrista-
misse alla agga anname. Agga andis Temma meile
näha, oh siis tunnistagem, kähhetsegem ning pallugem
andeks ommad süüd, et nenda meie jõlledus saaks tarkus-
seks. Ehk Issand teeb siis ommast armust meile
wahhest nenda ka, kui Temma ühhe nore kallewi-

Kudduja mehhele on teinud, kellest sellesinnatse lugemisse sees Teile tahhan räkida.

Se wagga noor mees tahtis asfuda ja naest wotta. Temma wöttis tüdruk, kes temmaga ei olnud ühhes nous; agga siiski olli temma kulus omma õige ello ja wiisi pärrast. Kullab mees teadis, et tüdruk olli alles pilliroo sarnane, mis tulest senna ja tänna koikutakse, ja tahtis tänna kül Jummalat agga homme jälle mailma. Agga südda ei annud järrele, muud kui pidid tedda agga ennesele wõtma. Ka mõtles mees ommas surelises mees: Saab ta wast mo naeseks sama, küllad temma siis pea Jummal pole saab tõeste pöördma. Ja ses lotusseks läks ta Dppetaja ette, ja pandi neid kofko; agga kohhe siis sai nähha, et temma lotus olli tühhine, sest ei aitnud püüdminne, muud kui naene jäi agga omma kahtlase mõttesse, ja läks pealegi weel ni tiggedaks, et ei sanud wimaks sedda päwa ollage, mil ta mehhega ei wõtnud tapelda. Ei läind se ello mehhe süddamega mitte ühte, waid sai temmale wagga raskeks kiusatusseks. Agga ei wiitnud temma aega, muud kui wöttis agga sedda sõariista kätte, misga iggakord saad ärrawoitelda ja saab ikka woimus sinno kätte. Ja se sõariist on palwe. Dõd ja päwa pallus temma Jummalat omma tiggeda naese eest; ja nisugguses pallumisses sai tal üksford wagga selgeks, et keik temma waew on temma omma tehtud, ja on se mõtte

lääbi tulnud, et on tahtnud naese süddant kohhe pöördada. Sedda nähjes läks ta ruskus, ja mis uulud muud, kui agga allandusse sures holes omma uhkust andeks palluma ja Jssanda käest sedda armo otsima, et Ta wõttaks nou tal anda, mis nüüd tehja, et saaks naese kassuks sada ning ka Temma sure nimme auuks.

Ja se allandaminne ning palluminne allanduses näitis mehhele kohhe teed ja satis tedda selle tarfusse pole hoidma, mis allandussest tulles ja mis Jummal annab keikile, kes isseennast ärrawoitwad Temma Waimo wäes.

Kohhe nüüd, kui naene jälle hakkas riidlema, wöttis mees sõbralikkult temma käest kinni, ja ütles sõbra healega: Armas naene, anna agga, et saan eamalt palluda so eest, küllab siis rägime sest asjast enam. Mees läks nüüd omma kambrikesse, heitis mahha põlwele, ja pallus keigest süddamest, et Jssand tahhaks naesele teist süddant anda. Küllab se samma luggu olli mittokord weel; agga mees ikka teggi nendasammoti, kunni naese südda teiseks sai, ja kui ühhel hobil sai sest riidlejast ja taplejast, siis keige armsam innimenne. Ja pärrast ütles temma ilmasallamata isse mittokord kül mehhe wasto, et need sannad, mis ta iggakord on ütelnud: „anna aega, et saan palluda so eest,“ on ta süddamesse tunginud ja on tedda ligutanud.

Mees ja naene ellawad praego weel (1819) ja ellawad Jummalat auuks ja heaks õppetuse margiks teistele, ja ehk kül mollemad on Jummalat kartmas, siiski näiks naest ehk surema holega weel Temma pole hoidwad, kui meest ennastki.

Agga ehk kallewi-kudduja olli peäle selle, et naese süddant mõtles pörata, temma parrast wahhest weel ka teise sü al. Ehk ta püdis wahhest wäggise naest tele sata. Sest ei sada nisuggune püüdminne ei ia head; ja ehk süddamel kül halle nähjes, et Jummalat armo ja head ei tahheta, egga moisteta, mis rahhuks tarwis; ärra siiski surest püa, waid ja agga palwesse ja jätta Jummalat hõleks. Agga sinno püüdminne olgo armastus, tassane meel, allandus, kannatus, õigus ja truus, ja mis on nendefarnatsed, et sa seddasuggust, kui sedda õiget usso wilja, üllesnäitad. Wata, sellega sa woidad süddamed ärra, olgo kuigi kowwad, auustad Jummalat omma Issandat, ja saad pea leidma, et Temma isse päwa ja tundi igast süddamest ärra kül teab, kedda Temma ärrandunud, ja sinnagi saad rõmustama ja rõmo kitust Temmale laulma, kelle arm on lõpmata, ja saad Issandat nendegi parrast tännama, kellest sa ei lootnud midagi. Agga püad sinna wäggise, wata, siis saad teise südda sinno peäle tiggedaks, ja ei mõi sanna sinno fuust siis enam, ja olgo kül ehk keigearmsam.

Ja selle parrast hoia peälekäimast; hoia omma tahtmist taggaaiamast.

Üks luggeminne pühhas Apostlist Joannesest, mis Eusebius kirja on pannud.

Pühha Apostel Joannes läks omma wanna eases, Piiskopide palwe peäle, monda koggodust üllewaatma, ja sedda teed käies, leidis temma üht noort meest, kelle palle näggo jo head tunnistas; agga ei olnud temma weel mitte ristiinnimesseks sanud. Joannes pallus tedda waimolikko juhhatamisse parrast, übbe koggodusse õppetaja hõle alla. Noor mees sai nüüd õppetuse alla ja parrast ka ristitud ja ellas monne aasta wägga hästi, ja nenda kui õige ristiinimesse kohhus on. Agga mailm tombas tedda jälle omma wõrkude sisse, ja luggu sai temmaga pahhemaks kui ollige, ennego temma ristiinnimesseks sanud, ja nenda kui, Jummalat parrago, keikist nähha, kes on armo sanud, agga wanna tee peäle jälle taggasi wõtwad pöördä. Ja Issand isse ütleb, et rojane Waim, kui ta innimesest wälja on läinud, monne aia parrast seitse teist waimo ennesega wõttab, kes kuremad on tedda ennast, ja kui temma omma kotta jälle tulleb, kust ta on wäljaläinud, ja mis temma leiab luuga pühhitud ja ehitud ollemast, et selle in-

nimesse wiimne luggu pahhemaks siis lähháb, kui es-
simenne. Se waene noor mees sai wägga pahha
seltsi sekka, ja lastis ennast neist tee peält ärrapetta,
heitis laiskusse ja roppo ello peäle, ja láks wimaks
rööwlitte hulka ja nende pealikkukski.

Monne aia párrast juhtns pühha Joannes selle
koggodusse Öppetajaga jälle kokkosama, kelle hole alla
temma sedda noort meest olli pallunud, ja kulas
temma järrele. „Se mees — ütles Öppetaja —
on se kord Jummal wasto kúl hopis árra surnud. Ei
ella temma mitte wägga kaugel siit, ühhes paksus
metsas, ja on ennast, Jummal parrago, mõrtsukatte
pealikkuks annud. Joannes kulas sedda kohta,
kust tedda wois leida, ja láks ülle mägge, senna metsa
pole. Kohhe ka tullid rööwliid temma wasto, agga tem-
ma andis ennast omma melega nende kätte. „Wige
mind, ütles temma, omma pealikko jure.“ Rööwliid
teggid nenda, kui Joannes olli pallunud. Noormees
tundis Apostli kaugelt jo árra, ja hábbi táis, pögge-
nes ta temma eest. Agga Joannes láks ta järrele
ja hüdis temma wasto: „Mo poeg, miks sa omma
isä eest pöggened, kes ei woi sulle midbagi tehja,
ja on wanna jar ammota? Árra karda, poeg; ehk just
wahhest weel saab innimenne! Usso mo sanna, mis ma
sulle ütlen: Kristus isse on mind sinno jure saat-
nud!“ — Noor mees jái nüüd seisima, puddises ja
wárrises ja nuttis árdaste. Agga siis ta láks Joan-

nessega, kes tedda jälle ristirahwa sekka wiis, ja
ei láind ta kórwast mitte, ennego ta nággi, et mees
Jummal armus olli toetud ja kinnitud.

Jummal kuleb palwet mittokord kúl sanna järrele.

Meie õnnis Lutterus, se kange ussomees ning
palluja, ja kelle palwed Jummal ni mittokord on
kuulnud sanna järrel, et imme, láks gmal Janiku
páwal 1532 omma rahhoaeda ennast jallotama. Ei
olnud mitmel aial wihma olnud, ja olli kange
poud, mis panni wilja kasso kinni. Sa kui temma
rahhoaias ennese ümber watis, ja nággi keif árra-
nártsend ollewad ja keif soja wihmokesse järrele ág-
gawad, siis pöris südda ta sees Temma pole, kelle
kást keif tulleb, wihamasabdo ja páwapaiste, head ja
pá ad ilmad, ja kes wilja lasseb kaswada ja temma
kasso kinni panneb, nenda kui on Temma hea taht-
minne, ja hakkas palluma ja üttelema: „Armas Jum-
mal, omma wagga kunninga Daweti su lábbi olled
sinna rákinud ja ütelnud, ennast liggi ollewad keikile,
kes sind appi hüüwad, keikile, kes tõe sees sind appi
hüüwad. Kust se nüüd tnllab, et sa ei tahha meile
wihma anda, ehk meie kúl jo olleme sind pallunud,
ja selle párrast Sinno pole küssendanud? Agga olgo

peäle! Kui sa ei tahha meile wihma anda, ikka sa
siis sedda parramat weel meile sowid. Rahhho Ma
peäl, ja olgo kül ehk leiwa nappus, ikka se on paljo
parram, kui aitad, firstud täis, agga wobraš waenlane
on risumas, ja leiwa ärrasomas. Agga, armas
taewa Jēsa, te omma südda meie palwettele Jēsusse
Kristusse, omma armsa Poia parrast ommeti lahti, kes
on ütelnud: „Tōest, tōest, minna ütlen teile: Mis
teie ial Jēsalt pallute minno nimmel, sedda annab
Temua teile. Palluge, siis peate teie wõtma.“ Ja
wata, hābbi saaks meil ollema so waenlaste ees, sedda
sanna kirrikus weel kulutades, kui sa ei wõtta meie
palwed kuulda. Tean ka, et keigest süddamest so
pole küssendame ja süddame pohjast ohkame: „Oh,
kule meid!“

Nenda rākis se Jummalamees täis Waimo ja
usko omma armsa Jummalaga, ja wata! Kohhe sel-
samal ösel andis taewa Jēsa wihma! —

Laps, mis on armo sanud.

„Ja Temma wöttis neid (lapsokessi) süllesse,
ja panui käd nende peäle, ja õnnistas neid.“ —
Sedda teggi Jēsand Onnisteggia omma ello päiwil.
Agga paljo saggedaminne on Temma seddasamma
weel teinud sest sadik, kui Ta taewa sai lainud ja

Jummala omma keigewāggewama Jēsa parrema kāele
sai istunud. Ja seddasamma nāme ku ühhest seits-
meaastafest lapsokessfest, kellest üks Saksama kōli-öp-
petaja aastal 1760 omma sõbrale nenda on kir-
jotanud:

Sefinnane seitsme aastane laps olli poeglaps,
ja temma wannemad ollid koddanikkud ühhes liinas.
Laps nähti terwe ollewad, agga siiski pallus temma
emmat ja ütles: „Emmake, tulle minnoga; tahhan
omma wodi heita ja lähhān surrema.“ Nenda üt-
les, ja teggi omma kamseni eest lahti, kui
tahhaks temma wodi heita. Agga ei pidand emma
temma pallumisest luggu, ei essimest egga teistkorda.
Agga kui ta näggi et pois ei annud järrele ja kulis
tedda ütlewad: „Emmake, kui sa ei tulle, siis kül
surren üks; siis wöttis emma minna, agga
mötles ommas süddames: kullab laps on unnine ja tah-
hab maggada. Laps sai agga wodi heitnud, kohhe siis tulli
üks neitsit emmat waatma, ja kui ta poisi wodist
näggi, siis ta küssis temma kāest ja ütles: „Kuida
sinna olled wodis maas, ja pāaw on alles sures kõr-
ges?“ „Ei olle keigil sedda antud — ütles laps —
et sawad ommas woidis hinge heita.“ „Hinge heita?
— ütles neitsit — ei olla sa jo haige. Wata
agga mis ma sulle ollen tonud.“ Nāita seia,
mis sa tonud, ütles pois, ja neitsit wöttis mon-
ned kogid ommast taskust ja pakkus lapse kätte.

„Eks sul ep olle parramat, mulle tua. Ep olle mul neid tarwis; anna neid mo weiske de kätte, ja suur rõõm paistis lapse filmist, sebda üteldes; agga kääga näitis temma taewa pole, ja ütles: „Seäl, seäl on mis mul tarwis, ja misga Kristus minno Issand mind saab jahhutama.“ Ja need sannad ütles temma nenda keigest süddamest, et wessi neitsi filmi tulli. Pois nüüd pallus emmat, lauloramato ta kätte anda. Emma tõi ramato ja laps wöttis ruttoga ütles: „Mo keigekallim warra, Süddame Jesuke!“ ja luges se laul, ja kui ta selle salmi jure sai: „Mailma au ja illo, ei falli, tahha ma; ma nouan taewa ello, Waim püab senna ka;“ need sannad ta siis laulis sure heälega. Ja kui ta need sai laulnud, siis ta nõrgutas Pead; kääkessed langesid mahha ja temma heitis hinge omma Jesusse kätte, kes omma taewa andibega tedda nüüd saab jahhutama iggawestsest iggaweste, Amen.

Jummal aitab hädda seest.

Ühhe waese Öppetaja lest, Württembergi maal, tulli ühte sõbra waatma, ja räkis temmale nenda, kui siit tulles lugeda. Ja se sõbber on sebda kül kirja pannud ja trükki annud, agga ep olle temma nimme mitte nimmetanud, ei lesse egga omma nimmi. Ja waene lest räkis nenda:

Sel wägga nappil aastal 1817 ei olnud mul wafel ühhe wahhe ennam keddagit, ei rahha egga leiba, ja kõht olli tühhi, ja mo nelli last nutsid nälja päriast. Ma siis läksin omma nabri kotta ja palusin seält pima; agga temma ütles, et lehm on haige, ja ei anna pima. Leidsin siis weel monne kartuhwli; wötšin, ja pannin neid tullele; ja nenda tehjes, sai mo südda wägga raskeks, ja ma õhkasin siis Jummale pole ja ütlesin: „Armas Jummal, sa nüüd isse nääd, et ep olle mul nüüd ennam keddagit — agga sinno isalikko armo peäle lodan — sest sa woid, ja tahhat aidata.“ —

Sain nenda pallunud, kõhhe siis tulli üks naesterahwas sisse ja näggin rowitulle walges, et olli meie tiislari emmand.

Emmand! kust siis teie tullete? Küsisin. Tulen linnast, kostis, ja toon teile ramato, kus rahha sees. Mõtlesin, ehk temmal wafel tarwis, ja joudsin agga kõhhe seia.

Sure rõmoga wötšin ramato ta käsi ja leidsin kahheksa weikest hõbberahha ta seest. Ma nüüd räkisin emmandale sebda hädda, mis mul olnud, ja et agga lõppetanud Jummalale omma hädda kaebamast, kui temma uksest sisse tulnud. Jummal on diete filma nähjes aitnud, ütlesin. On Jummal aitnud, ütles emmand, olgem siis ka walmid tännama, ja Temma nimmele au andma. Ja mõl-

temad langesime põlveli mahha, ja tannasime Issar-
dat, kes on waeste toitja ja hädaliste aitaja.

Pallusin emmandat nüüd pima suppi minnaga
õhtust süia, mis nüüd küi joudsin müüreseda, ja need
monned kartuhwlib. Ja temma teggi nenda, kui ma
tedda olin pallunud, ja meie kõnnelesime teine tei-
sega õhto otsa, sure Jummalat isalikkust hõlekand-
misest ja Temma immelikkust ettemüretsemisest.
„Tah, kudetud olgo Issanda nimmi — ütles emmand
— sest, kui hädad keigesurem, ikka siis on Temma
abbi keigelähhem!“ —

Tahhad sa armastust, siis olle allandlik.

„Issedarranis toetab so armastust, kui sa Je-
susse süddame seest olled õppinud, isseennast tõeste al-
wemaks piddama, kui teised — ütles õnnis Hern-
huti Piiskoop Loskiel, omma kalli ramato sees, kust
ennam kui kaks sadda luggemist, se nimme al: Süd-
dame toidus, ka meie Marahwa ka on. — ütles
aus, jummalakartlik mees, kirjotab temma, kaebas
mulle omma hädad, et ta omma naabre ei woi ar-
mastada. Temma ütles ennesel küi halle meelt sest
ollerwad, ja heamelega tedda tahtwad, kust se peaks
tullema, et ta tedda ei woi armastada. Minna küssisin ta
käest, kas naber temmale liga ehk teinud; ehk ep olle

teinud, mis kõhhus; ehk kas ta tedda teiste eest
wahhest on teotanud ja laitnud? agga temma kostis
iggakord, et ei olle! Ma siis andsin temmale sedda
nou, et ta pidbi sure hõlega omma süddant läbbi-
katsma, kas ta ennast naabrist wahhest parra-
maks on piddanud? Sedda jäi mees mõtlema,
ja ilma sanna lausumata läks ta ärra, agga tulli
mõnne päwa pärast jälle taggasi, mind selle nou
eest tannama, mis ma temmale olin annud. „Seeb
se olli, ütles mees; seält pidbas kinni! Sain
Jummalat silma ees ennesega sedda arro pidda-
nud, kõhhe siis leidsin; kõhhe siis nägin! Omma
naabre ollen, Jummal parrago, hopis ennesest alwe-
maks piddanud. Issand on mulle nüüd pattuks
sedda teinud; agga on mulle ka andeks annud; ja
wata, nüüd on mul hopis teine luggu. Mi pea kui
ma nüüd naabri agga nään; kõhhe tahhaksin sin ar-
mastusses temma ümber kaela hakkada.“

Üks Persiaa kuningas ning temma poeg.

Ühhe Persiaa kuningas poeg läks omma is-
sa wasto sõtta. Sõddisid teine teisega; agga isä woi-
tis poega ärra, ja poeg pidbi ta eest põggenema.
Nenda tulli temma Krefa-male ühte liina, kus üks
rikkas Juda mees ellas, kes kaupmees olli, — üks

Judamees, kes Malta saarel, kus temmal ka kauba
podid ollid, monne püskesse trükki kirja läbbi, mis
üks Inglisma jummalakartlik Tohter temma kätte olli
annud, usklikuks olli sanud. Ta sel mehel olli sest
sabit ikka hulk Arabia keele piiblisid ja uši testamenti
ennese jures, ja omma kaubaga teed käies, jagas
temma neid, ni kui agga sündis, rahwa kätte. Sel-
lesinnatse usklikko Judamehhe kotta tulli se Persia-
ma Würost, ja temma silmad juhtusid ühhe piibli
peäle waatma, mis olli toas, laua peäl. Temma
watis ramato sisse ja hüdis sure rõmoga: „Wata,
sesamma ramat, mis ma omma isä kättes nägin!“
Sest isä tundis pühha sanna, ja olli piiblit ehk se-
samma Judamehhe kauba woride läbbi, omma kätte
sanud — sest mees satis piibli ramatuid ülle keige
se mailma wälja — ja se mis olli temma kä, se
ollid just sesamma modi pokitud, ja kirja trük läks
sellega ka hopis ühte. Ta sepärrast olli noor Würost
wägga julge, et se olli isä ramat. Se Judamees
ütles nüüd ta wasto, et se on se pühha piibel, ehk
se keigewannem õige usso ning Jummalatenistusse
tunnistusse kirri, ja et temmal on paljo neid rama-
tuid. Ta siis wiis tedda ühhe kambriisse, ja näitis
temmale sure hulga pühha kirjasid, mis ollid mitmest
trükkist, ja ollid sured ja wikesed. Agga ei olnud
nemmad Würosti mele pärrast mitte, muud kui jäi
agga selle peäle seisma, et se on se õige pühha ra-

mat, mis ta toas laua peäl on näinud; aina se.
Judamees kinkis temmale siis se ramat, ja käskis
tedda saggedaste ta seest luggeda. Ta sedda wöttis
Würost ka tehha, ja sai Jummalala Waimo ja armo
läbbi sannast kasso õnnistusseks ja pea ka Jeesusse
Kogodusse ossalisseks. Agga kui isä kuulda sai, et poeg
ollid risti-uskusse ennast annud, kühhe siis temma olli
walmis temmaga leppima, ja andeks temmale andma.
Temma lubbas poiale ka sure rahha, aasta koha,
ja nimetas tedda omma järreletulliaks kunninglikko
au-järje peäle jälle. Sest, temma ütles: ep olle
mul uüüd poiaest ennam kureja karta. Temma on
nüüd ristiinnimesseks sanud; wist on temma nüüd
ka teiseks läinud. — Dh kui üpris wägga armas
on sesinnane tunnistus keikile neile kuulda, kes pühha
kirja armastawad, ja kel armoõppetud on ello-san-
naks sanud! —

Wägga lapsokeste palwed on üpris wägga sure Jummalala mele pärrast.

Ühhe jummalakartlikko isä neljakaastane lapsok
pallus ta kättest leiba. Waese isä filmi tulli wet:
sest ep olnud temmal leiwa raso, ja ütles lapse
wasto: Armas lapsok, ep olle mul rahho, et
leiba ostaksin; agga pallu sinna Issandat, et Ta

mulle rahha annab. Kohhe laps lüks' akna pole ja wöttis üttelda: Armas Ünnisteggia, anna issale rahha, et ta mulle leiba woib osta. Sai agga nenda pallunud, kohhe siis tuli üks mees issat waatma, ja räkis temmaga sest murrelikkust nappist aiaist, mis nüüd ka. Laps kulis peält, ja ütles omma rummalusse sees: Issake, eks sulgi polle rahha pudo, ja pealegi on Tohtre waew weel tassumata, et ta käis mind waatma, kui ma haige olin. Ja se sanna lüks woibra mehhe süddamest läbbi, ja temma wöttis keik sedda rahha, mis tal jures olli, ja andis sedda issale.

Küllab Jummal Waim leiab süddant.

Üks noor mees, sakarahwa laps, kanna kui pilliroog ja illusa jumme ja nāoga, lüks ühhe sure peegli ette, omma nāgo waatma ja ommast jumme ning kassust rõmustama. Sai agga peegliisse waatnub, kohhe siis astus järsko taggasi, ja ehmatas paistis ta silmist, sest ta olli omma nāgo näinud furnonäuks. Ja se nāggeminne lüks ta süddam. läbbi. Wata, se on agga meletulletaminne, mõtles mees; agga kui nüüd tund saab tulles, mis siis? Kui ma isse furnokehaks saan, ja se nāgo mul saab olles, mis luggu siis? Ja üks mõtte

fatis teise peäle; ja noor mees hakkas omma hinge peäle mõtlema, ja temma ette hooit handma, ja sai õigeks ristiinnimeseks ning Jummal lapseks.

„Kes ussub ja kedda ristitakse, se peab õntsaks sama.“

Üks Negri-tüdruk, kes uskus ja kedda olli ristitud, walwas omma haiget isandat. Emmand ütles tüdruko wasto: Lapsake, ehk sa homme tahhad kirriko minna; heida siis agga maggama ja walwa sinna teisel õsel! Tüdruk lüks; agga kui ta hommiko warra tuppä tulli, siis leidis isandat jo furnud. Emmand nuttis ja hüdis sure healega: Kas ta peaks ka õntsaks sama? ja ei piddand wahhet nenda küsimast. Negri-tüdruk, sedda kuuldes, panni immeks, ja ütles: Kuida se, et need walged innimesed, kes ommeti norest põlwest sadik, Jummal sanna woivad luggeda, — ni õnetumad on, et nende hinge õnnistus neil saggedaste kül on teadmata? —

Oh, pangem tähele, mo armad, mis se must Negri-tüdruk, ülle merre meie wasto rāgib! — Pangem sedda hästi tähele! —

S p p e t u s

Kuida neile peab appi tõtma, kes nenda hāddase sattunud, et, kui warmalt abbi ei sa, surma luggu kās.

1) Peab warsti Urstile ehk Tohtriale, kes keige liggem, sedda sündind õnnetust teada andma, sest et Tohter teab parreminne kui mu rahwas, mis siis tehha.

2) Surma hāddase sattunud innimesse liggi ei pea rahwas mitte hulgaliiste tungima, waid peab tedda, ni pea kui woimalik, ommeti ikka targa hõlega, siina paika kandma, kus wāhhema rahwas on, ja se jures ikka murret piddama, et innimesse pea saaks üllewale hoitud.

3) Kui rahwas wõtwad, ni kui Nisti innimesse kohhus, hāddaliisele appi tõtta, siis seki nelli innimesi on küllalt; teisi peab ärra sadetama, et nemmad tülilis ei olle.

4) Kunni Tohter jouab tulla, peab sedda õpetust mõda teggema, mis nüüd tulles nõlda; siiski hoolsaste, ja mitte ülle wāgga ruttes.

I. Kuida neid aidata, kes wette langend.

1) Pārrast sedda, et wette langend innimesi sure hõlega on weesti wälja tommatud, et se jures

ākkise ruttoga temmale hādda ei tehta, ei tohhi tedda foggoniiste mitte wadi peäl weretada, egga kätte peäl, egga linna peäl figutada, egga pead alla piddi pōõrda, sest et se keik wāgga suurt kahjo āhwārdab; waid peab üksnes innimesse pead wāhhe fōrgemale hoidma, filmad, su ja ninna sullega ehk õllisse kastetud willase riega muddast ja illast ja tattist puhhustama, se jārrele tedda liggema hõness, soja tuppā kandma, nenda et pead hoitakse ülles piddi ja filmad ei kaeta mitte kinni.

2) Mārjad rided peab temma ümbert ärra wõtma, ja ihho sojendetud kuiwa rāttifutte, ehk weel parreminne willase riega hõderuma; siis tuleb sest tuppā asset walmistada, linnad sojendada ja innimesi parrema külje peäl sāngi heita; agga peab nenda seādma et pea ja rindade al asse fōrgem on, kui fōhhu al.

3) Kui innimesse fōht on weesti paisenud, siis peab tedda ellaste hõderuma ja alt ülles piddi rinna pole trikimā.

4) Katta ihho waebaga ja hõeru tedda ülle; ültse sojendetud willase riega, agga kae labba ja jalla talla harjadega. Külje alla ja jalgade wahhele panne kruusi ehk mis weel parrem poiesi, kus kewa wet sees ja mis hāsti kinni pandud, et weesti

wälja et jooſſe. Ka woib wina ſojakſ tehha, ſel:
lega willaſt riet märjakſ kaſta, miſga ihho hde-
rurakſe, iſſeärraniſ ſüddame hauko.

5) Puhhu hinge haige ſuhhu ehk ommaſt ſunſt,
ehk läbbi piſſi roo ehk hölle förre; agga ſedda teh-
heſ hoia ni kauakſ temma ninna ſöörmed finni.

6) Pea temma ninna alla ſalmiakſ pirituſt,
ehk kui ſedda ep olle, hderutud mäe-roigakſ ehk
kaſſi leigatud ſibbolat ja kuttikſta ſullega temma
ſele pärra.

7) Wötta ſoja wet ja walla kaſſi luſſika täit
wina ehk wähhē ſalmiakſ pirituſt hulka ja aja ſedda
härja poieſt temma pärra ſoleſt ſiſſe, — miſ ka
nimmetakſe: klištiri pannema.

8) Wiſſ, kuſ tundi pead ſa temma ihho hde-
ruma ja iſſa üllewal antud öppetuſt möda teggenia,
ja kui temma ſiſſ haffab wähhē hawalt elluſe
pöörma ja köhhima, ſiſſ walla temma ſuhhu
monni tibba ſoja te-wet, ehk kui ſedda ep olle,
monni tibba ſoja wet, kuhhu hulka wallatud wähhē
wina ehk Howmani tilgad, kui neid on, ja hoia
tedda ſojalt. Agga kui tunned et unni kippub
temmale peäle, ſiſſ jätta tedda rahhule, ſeſt unni
kaſwatab temma rammo.

II. Kuida neid aidata, ſeſ kälmaſt on woetud.

1) Wi niſugguſe kälma kambi ehk aita, agga
mitte ſoja tuppä, egga koggoniſte mitte kötud ahjo
liggi.

2) Leika ellakſte temma rided löhki, ja wötta
neid temma ümbert ärra, ja panne ſiſſ lund ehk
kaſſi murtud öhhukſeſt jeäd ülleüliſa temma ihho
alla ja peäle, nenda et agga ſu ja ninna jäwad
finni kaſmatta. Kui polle lund egga jeäd, ſiſſ
panne tedda ſure künna ſiſſe nenda et pea jääd
wähhē körgemale, ja walla ni kälma wet, kui agga
ſada, temma peäle, künni hopiſ we ſeek on, et
ükſneſ ſu ja ninna jäwad wälja.

3) Kui lummi ehk jeä temma ihho peäl haſ-
ſab ſullama, ehk ihho naſk we ſeek haffab pun-
naſekſ löma, ſiſſ wötta tedda weeſt, lummeſt ehk
jeäſt wälja, panne tedda kälma aſſeme peäle ja
iſſa ſeſſammaſ kälmaſ honeſ hderu tedda kälma
wette kaſtetud ridega; kui nüüd liikmed haffawad
pehmeſ ſama, kuiwata ihho linnaga ja hderu
tedda wähhē ſojendetud willaſe ridega.

4) Puhhu ſiſſ hinge temma ſuhhu; wötta
wet ja ölli ja aja ſedda temma pärra ſoleſt ſiſſe;
kaſta merre:kaſna kälme wette ehk wina, ja ſiſſ

käsna pigistades lasse tibba tibba hawal temma rindade alla süddame hauko.

5) Kui innimenne, kes külmast olli woetud, wähe hakkab elluse pöörma, siis walla temma suhhu monni tibbi soja wet ehk tewet, kuhhu wähe wina hulka pandud, ja se järrel woib tedda leig soja tarre kanda, ehk wähe sojendetud wodise panna, et aega möda ja wähe hawalt saab soja kätte.

Siin tulles maenitseda: Panna unne wästo, kui sa kange külma käes oled, ja, isseärnanis külma käes, ärra jo ennast wina täis.

III. Meid aidata, kes wingust uimaseks sanud ehk umbses tules on läffastanud.

1) Kanna nisugguse warsti tule kätte, panna tedda seljeli mahha, nenda et pea jääb wähe kõrgemale.

2) Peasta temma rided lahti ja jätta kaela ja riinad paljaks.

3) Wirtluta temma silmi ja rindade peäle paljast külma wet ehk ädikaga seggatud wet.

4) Walla külma wet, ehk panne lund ehk kaffi murtud jeäd pähe.

5) Wotta wet ja ädikat ja aja sedda temma pärra solest sisse.

6) Hõeru temma ihho willase rie ehk harjadega, hoia ninna alla kanged ädikat, salmiati piritust, ehk muud mis kange haisoga.

7) Puhhu hinge temma suhhu.

8) Kui haige hakkab elluse pöörma, siis anna temmale wet ja ädikat jua. Keif seddasamma siit sadik nimmetud peab ka neile tehtama, kes liig wina lahkumisse läbbi uimaseks sanud.

Maenitsus 1. Kui on ahhi, kust suits forstina läheeb, naggo Sakste majades ja linna paikus, siis ei tohhi kriiskat mitte kinni panna, ni kaua kui weel, olgo kül weike tuffikenne sees; ärra to tuppä süssi, kui nemmad weel wingo andwad; ärra magga seäl, kus iljaste seinad, ukseid ehk aknad õlliga wärwitud.

Maenitsus 2. Kui pead süna minnema, kus tule hõng ummukses, ehk muido pahhaks läinud, kui keldrittes, mis kaua aega kinni seisnud, süggawa kopades, kaewuttes ehk peldikfüttes, siis lasse esste põllema sütud küünla tassaste nõriga sisse, ja kui tulli kustub ärra, siis on teada et tuul on pahha. Tuult woib jälle puhhastada kui sütat monni kuhho kuiwa hõlgi põllema ja wiskad neid sisse, ehk kui panned tuult läbbi kaima. Kui sisse lastud tulli enam ärra ei kustu, siis sest woib tunda, et umbne ja pahha tule hõng on küllalt puhhastatud, ja et innimenne woib sisse

miinna. Agga et suremat julgust ollefs alla miinna, siis wotta adifaga täidetud merre: kāsna suhu, ehk seo adifaga kaetud rätikfo ümber su ja ninna.

IV. Kuida neid aidata, kes ärra podud ehk ärra kagistetud.

1) Peab warsti, kui nähakse, köidikfo kaela ümber ärra woetama, agga hoolsaste et innis menne mahha ei sukko.

2) Wi tedda tule kätte, te temmale asset nenda et pea kõrgemal on ja wotta rided temma ümber ärra.

3) Wirtsuta külma wet filmi, pähe ja rin: dade peäle; ehk panne lund ehk katti murtud jeäd pähe ja seo ümber kaela rätikfo, mis on külma wette ja adifase kaetud.

4) Hõderu sasso kohhad adifaga ehk salmiaki piritusfega, ja hoia sedda temma ninna alla.

5) Puhhu hinge temma suhu.

6) Wotta wet ja adifat ja aja sedda temma pärra solest siise.

7) Hõderu keif temma ihho, agga isseärranis riinad, selja, kae labba ja jalla talle willase rie ja harjadega.

8) Kui haige põrab elluse ja woib nelada, siis walla lusika hawal soja wet ehk tewet ja adifat temma suhu.

V. Kuida neid aidata kes pitkneft lödud ehk kõrwetetur.

1) Kes hõnes pitkneft lödud, tedda wi tule kätte, wotta temma rided seljast ärra ja heida tedda seljeli mahha, nenda et pea kõrgemal on.

2) Wotta mulda ehk pu lehta ja katta sega keif temma ihho, et üksnes filmad ja pea kat: matta jäwad.

3) Kasta pead külma we ja adifaga, puhhu hinge temma suhu, hõderu sasso kohhad salmiaki piritusfega, pea sedda ninna alla, ja kuttista ninna sullega.

4) Kui hakkab hinge tõmbama, siis anna haigele tewet ja wina.

Maenitsus. Märriistamisfe aial panne keif aknad, ukseid ja korstna rõwid kinni; agga wäljalt ehk te peält ärra kippu mitte pu alla, waid enneminne heida wihma kätte mahha.

VI. Kuida neid aidata, kes kullkumisest ehk hobi läbbi uimaseks sanud.

1) Kasta temma pead külma wega.

2) Wirtsuta wet adifaga seggaturd temma filmi.

3) Kus ihho hädda sanud, sedda liikne ehk paika pesse soja we, adifa ja winaga.

4) Hoia ninna alla kanget ädifat ehk salmiaki piritust.

5) Puhhu hänge temma suhha; wötta soja wet, poom:õlli ja sola, ja aja sedda temma pärra solest sisse..

6) Hõeru harjadega kae labba, jalla talla ja innimesse pitki selja.

VII. Kuida neid aidata, kes fihwti sanud.

Kui terwe innimenne middagi on sönud ehk jonud ja se järrel äkkitselt tunneb pöritust ja kangeste ajab oksela ja kõht hakkab kibbedaste wälutama, siis woib arwata, et temma üht teist kirtist asja sisse sanud. Kui nenda juhtund, siis anna hästi roeska pima, ehk soja sepi:wet, ehk kuppastud kaera:tango:wet jua, ja sedda samma aja ka temma pärra solest sisse kunni kõhho wallo kaub. Kui haige fihwti wälja offendab, siis on sedda parrem. Kui jälle teada, et temma on nelanud arseniki, ellawa hõbbeda plomi ehk mis wasse küljest tulnud, siis on wägga hea anda roeska pima ja wärške-munne-walget, mis wärške pima ehk soja wega seggatud, ka surku:wet ja maggusa:wet. Hullo kōera:rohto, mürgi ja mu fihwtise rohto ja putke wästo peab andma wäg-

gewat musta:te:wet, ehk paio ja tammie fored, mis hästi fedetud; agga temma pead kasta külma wega.

Maenitsus. Ürra sõ egga jo middagi, kellest sa ei tea et juigeste sünnib. Kes senid korjab peab hoolt kandma et fihwtisi hulka ei sa. Wastse ehk waest wisi tinnatud wast:riista sees ei tohi ei solast, egga happut egga raswast roga keta egga kawa piddada.

VIII. Neid aidata, kes tullist ehk kewa weddela asjast hädada sanud.

Kui keif ihho ärra kõrweretud, siis panne innimest pitka ja laia küuna sisse ja walla soja pima ja wet temma peäle; kui sedda ei jona, siis panne jahhu ehk kus on poomwillo temma ümber. Kui üks kōht ehk liifme ihho küljes kõrweretud, siis panne tinti peäle ehk wärskelt hõerutud kar:tuwliit, ehk petit, ehk munnawalget õlliga, ehk panne poomwillo ümber.

IX. Hullust kōerast ehk hundist sadud hawade wästo.

1) Pesse hawa warsi sebi:wega, ehk kange soolwega, ehk lehheliisse ehk kusssega — (ehk kui on: flori:lubja:wega).

2) Werd, mis hawast wälja käib ei tohi mitte finni panna, waid peab wägga hoidma, et haam ei lähhe finni; haam jägo kauaks lahti, et hästi lööb mädanema.

Ugga igga nisugguse willetsusse aial peab warmalt Tohtrit kutsuma, kes oskab mis tarwis seada, kui on: Udril lasta, rohto ja nuud noud juhhatada, kellest Tallorahwas teadmatta.
